

Verkennd natuurwaardenonderzoek

Locatie: Pelkpark, Winterswijk (Gelderland)
Datum: 18 december 2012
Projectnummer: 211x04478
Opgesteld door: P. Maas – Ecoloog ruimtelijke ordening i.s.m. Jasmijn van Tilburg

---

In het kader van het project Impuls Winterswijk Oost worden de locaties Pelkpark (en Vliertuin) herontwikkeld. Het huidige aanbod van voorzieningen op het gebied van basisonderwijs, welzijn en sport in Winterswijk Oost is versnipperd. De gemeente Winterswijk werkt in dit project samen met OBS De Kolibrie en De Olm, Katholieke Daltonschool De Vlier, CBS Prins Willem Alexander, Stichting Welzijn Winterwijk (SWW), Wijkwerk, De Woonplaats en de bewoners en ondernemers uit Oost. Er zal een nieuwe multifunctionele accommodatie worden ontwikkeld.

Om de beoogde ontwikkeling mogelijk te maken dient de vigerende bestemming gewijzigd te worden, een nieuw bestemmingsplan is daarom noodzakelijk. In het kader van de juridisch-planologische procedure is derhalve een toetsing aan de Flora- en faunawet verplicht. Middels een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

Natuurbescherming in Nederland

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet (NBwet) en de Flora- en faunawet (FFwet). Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt beleidsmatige gebiedsbescherming plaats door middel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk en op provinciaal niveau in de Structuurvisie en Verordening Ruimte is vastgelegd.

- **Natuurbeschermingswet**

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijk significant effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied (of Beschermde Natuurmonument) zijn vergunningsplichtig.

- **Provinciaal natuurbeleid**

De Ecologische Hoofdstructuur en de provinciale groenstructuur zijn ruimtelijk in de Structuurvisie en Verordening vastgelegd. De begrenzing en ruimtelijke bescherming van de ecologische hoofdstructuur is geregeld in het Streekplan Gelderland. De begrenzing van de EHS is op 1 juli 2009 door Provinciale Staten gewijzigd. De EHS is een robuust netwerk van natuurgebieden en

tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen de gebieden. Ook de beheergebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot de EHS. De feitelijke beleidsmatige gebiedsbescherming vindt plaats middels de uitwerking van het provinciaal beleid in de gemeentelijke bestemmingsplannen. Binnen de ecologische hoofdstructuur geldt de 'nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is, als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied worden aangetast. Afwijken van deze regel is alleen mogelijk als het maatschappelijk belang groot is en er geen reële alternatieven zijn.

- Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en op een honderdtal vaatplanten. Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met de juridisch zwaarder beschermde soorten uit 'tabel 2', de bijlage 1 soorten van het besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, de soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (tezamen tabel 3) en met alle vogels. Van deze laatste groep is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarbij inventarisatie gewenst is. Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op dan dient er gekeken te worden of er passende maatregelen getroffen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen.

Werkwijze verkennend natuurwaardenonderzoek

Om een beeld te krijgen van de potentiële natuurwaarden in het plangebied is eerst een bronnenonderzoek gedaan. Voor dit bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevens, zoals algemene verspreidingsatlassen en internetbronnen. Door middel van het bronnenonderzoek is een inschatting gemaakt van de mogelijke effecten vanuit de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde habitattypen en habitatsoorten onder de Natuurbeschermingswet.

Om daarnaast een beeld te krijgen van het plangebied *in situ* is op 24 juli 2012 door een ecooloog van BRO¹ een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied. Mogelijke verblijfplaatsen en sporen van dieren zijn onderzocht. Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde na-

---

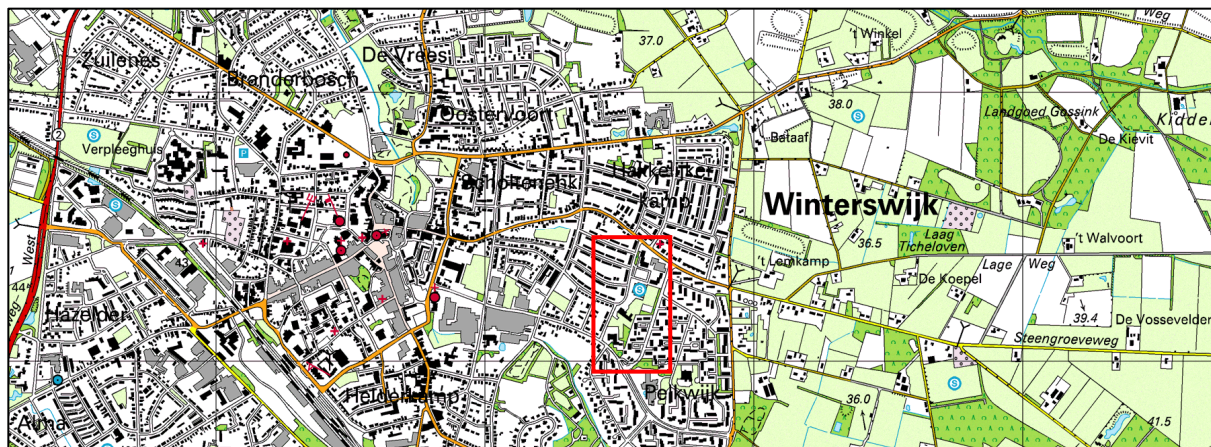
¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EL&I genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

tuurwaarden vanuit de Flora- en faunawet en planologisch beschermde natuurwaarden. Deze werkwijze vloeit voort uit de 'Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van LNV van september 2009.

Beschrijving van het plangebied

Beschrijving van het initiatief en huidige situatie

Het plangebied Pelkpark is gelegen tussen Kloetenseweg, Hortensialaan, Hakkelerkampstraat en Laan van Hilbelink. Het gebied valt moeilijk te typeren. Het is groen, maar vormt óók een centrumgebied met scholen, een grote sporthal, winkels en flats. De bouwtechnische kwaliteit van de scholen is matig; sloop en nieuwbouw vormt daarom het uitgangspunt. Ook de omgeving van het winkelcentrum kan een opknapbeurt gebruiken. De schoolpleinen en het sportveld zijn omheind met hekken. Het gebied oogt daardoor open, maar vormt in de praktijk toch een blokkade in de wandel- en fietsroute tussen Hortensialaan en Hakkelerkampstraat. Veel bezoekers, ook die van de sporthal, parkeren op het grote parkeerterrein bij het winkelcentrum. Het halen en brengen vindt op de Hakkelerkampstraat plaats. De Hortensialaan speelt daarin geen rol. Veel kinderen moeten deze weg wel oversteken. Bewoners klagen over de verkeersveiligheid op de route Hortensialaan-Acaciaaan, omdat hier soms erg hard wordt gereden. De Amersfoortcoördinaten van het midden van het onderzoeksgebied zijn 247,6-443,3². De ligging en globale begrenzing van het plangebied zijn te zien in de onderstaande afbeelding.

Figuur 1: Globale ligging en begrenzing van het plangebied in het centrum van Winterswijk.

² De getallen staan respectievelijk voor de x-coördinaat en de y-coördinaat van de linkerbenedenhoek van het betreffende kilometervak.

Beeldimpressie van het plangebied Pelkpark te Winterswijk, met van links naar rechts en van boven naar beneden: 1) hoek van de Laan van Hilbelink en de Hortensialaan, 2 en 3) ontwikkelingsgebied (omheinde sportvelden) aan de Hortensialaan, 4) flats en winkelcentrum aan de Hortensialaan/Kloetenseweg, 5 en 6) groene structuren aan de Kloetenseweg rondom de flatgebouwen, 7) verharde delen rondom de flatgebouwen aan de Kloetenseweg en 8) speelplein van CBS Prins Willem Alexander aan de Hakkelerkampstraat.

Toekomstige situatie (planconcept)

Het thema van de multifunctionele accommodatie (MFA) is techniek en sport. Het gebouw bestaat uit twee lagen, zodat het ruimtebeslag wordt beperkt. Het ruimtebeslag van de MFA is daardoor circa 3.000m². Het woonprogramma omvat 28 units.

De keuze voor de locatie van de multifunctionele accommodatie ligt min of meer op de plek van de huidige sporthal. Het bestaande parkeerplein kan hierdoor efficiënt worden gebruikt. In de verdere uitwerking zijn drie deelgebieden of 'eilanden' ontstaan, elk met een eigen functie en karakter. Een nieuw patroon van veilige wandel- en fietsroutes verbinden deze eilanden met elkaar én met de omliggende buurten. Langs de bestaande bomensingel achter de huidige scholen wordt een lommerrijke wandelroute naar de nieuwe MFA aangelegd.

De MFA ligt op het centrale eiland. Het is een soort gestapeld dorp. De verschillende functies en gebruikers op de begane grond en verdieping zijn afleesbaar, zodat een vrolijk, gevarieerd en uitnodigend beeld ontstaat. Het speelterrein rondom de MFA is typisch Winterswijk, namelijk zeer royaal. Dat biedt de mogelijkheid om het terrein groen in te richten. De basisverkaveling telt in totaal 28 woningen: 20 grondgebonden woningen plus 8 appartementen.

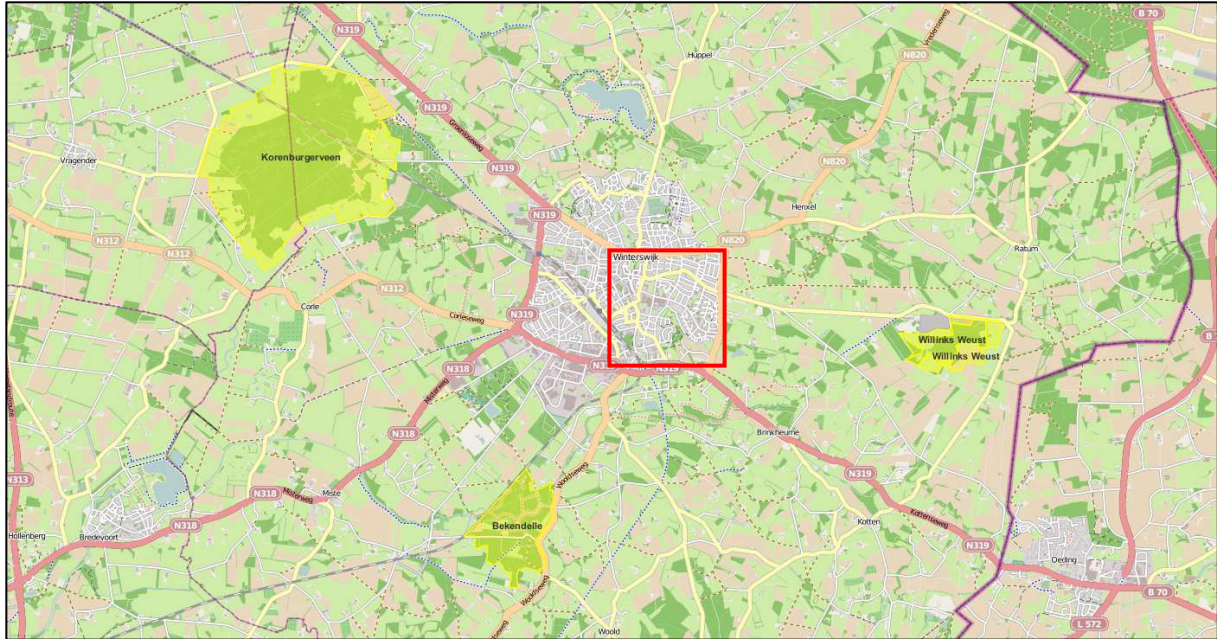
Het Pelkpark behoudt haar groene karakter. Het areaal openbaar groen en water in de nieuwe situatie is gelijk aan de huidige situatie: minimaal 22.000 m² (50% van de totale oppervlakte). Bestaande bomen worden zoveel mogelijk ingepast. Het gaat daarbij onder andere om de bomensingel die de achtertuinen van de woningen aan de Hortensialaan begrenst, de solitair op de hoeken Hakkelerkampstraat-Beuzenes en Hakkelerkampstraat-Laan van Hilbelink en de beplanting rond de bestaande flats en het winkelcentrum. Het schoolplein is 5.500 m² groot en kan daarom als een groen park worden ingericht. Het is de ambitie om het een park voor de hele buurt te laten zijn.

Beschrijving van de natuurwaarden van het plangebied en effectbeoordeling

Onderstaand worden de resultaten van het verkennende natuurwaardenonderzoek gepresenteerd. Daarnaast is er per onderdeel een effectbeoordeling gegeven, waarin de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling worden afgezet tegen aanwezige natuurwaarden. Indien er effecten te verwachten zijn, is concreet geadviseerd over eventuele vervolgstappen, zie daarnaast ook de paragraaf conclusie en aanbevelingen.

- **Natura 2000-gebieden**

De dichtstbijzijnde wettelijk beschermde natuurgebieden, de Natura 2000-gebieden "Korenburgerveen", "Willinks Weust" en "Bekendelle", liggen op ruim 3 kilometer afstand van de ontwikkelingslocatie in Winterswijk (zie onderstaande afbeelding).

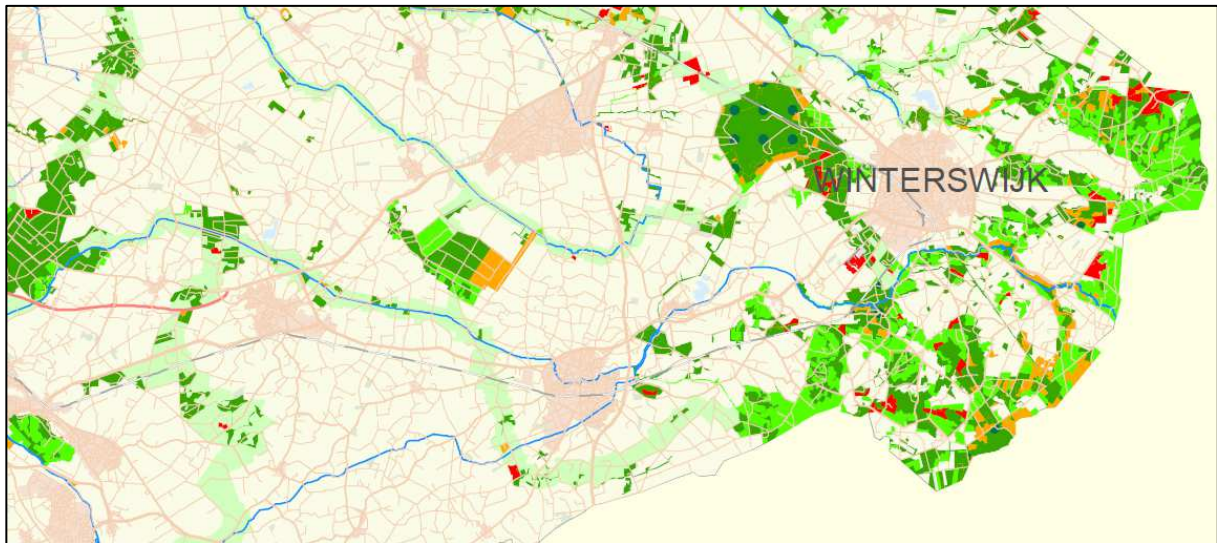

Figuur 2: Uitsnede van de gebiedendatabase van het Ministerie van EZ; de globale ligging van de ontwikkelingslocatie in de plaats Winterswijk is in de afbeelding rood omkaderd en ligt op ruime afstand van door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden.

De ontwikkelingslocatie in Winterswijk ligt hierdoor buiten de invloedssfeer van door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden. Mogelijk versturende effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op de huidige staat van instandhouding van aangewezen habitattypen en habitatsoorten zijn redelijkerwijs uit te sluiten. Vanuit het plan hoeft geen rekening gehouden te worden met de wettelijke gebiedsbescherming.

- Ecologische Hoofdstructuur

In het Streekplan Gelderland heeft de provincie de Ecologische Hoofdstructuur vastgesteld en bestaat uit drie onderdelen, namelijk EHS-natuur, EHS-verweving en ecologische verbindingsoones. Het plangebied ligt binnen de stedelijke contour van Winterswijk. Hiermee ligt het plangebied tevens geheel buiten de EHS zoals deze is vastgesteld door provincie Gelderland. Het plangebied ligt ook niet in de directe nabijheid van gebied aanwezen als EHS (zie afbeelding op de volgende pagina).

Figuur 3: Uitsnede kaart behorend bij hoofdstuk 15 van het ontwerp voor de Ruimtelijke Verordening Gelderland (RVG), vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 3 november 2009. De kaart toont de ecologische hoofdstructuur herbegrenzing 2009.

Door de ontwikkeling zullen derhalve geen wezenlijke kenmerken van de EHS worden aangetast (doordat de fysieke ontwikkeling buiten de EHS plaatsvindt). De ontwikkeling voorziet niet in een toename van het gebruik van het gebied, of in verdere licht- en geluidverstoring. In de planning voor het gebied hoeft geen rekening gehouden te worden met planologische bescherming van natuurwaarden.

- Flora- en faunawet

Onder de Flora- en faunawet zijn een aantal soortgroepen beschermd. Onderstaand worden deze soortgroepen besproken, het gaat om vaatplanten, grondgebonden zoogdiersoorten, vleermuizen, vogels, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelde diersoorten.

Vaatplanten

In het plangebied zijn zeer veel beplantingen aanwezig. Het gaat om niet-natuurlijke begroeiingen, als perken, tuinen en openbare groenstroken. Daarnaast zijn er vele struiken en bomen in en rondom het plangebied aanwezig. Streng beschermde plantensoorten zijn op en rondom het terrein niet waargenomen. De aanwezige bebouwing is aan de buitenzijde geïnspecteerd op het voorkomen van beschermde muurvegetaties, ook deze zijn niet waargenomen. Door het huidige gebruik, de aanwezige verhardingen en inrichting van het plangebied zijn er geen geschikte standplaatsen voor bijzondere of strikte beschermde plantensoorten aanwezig. Door de ruimtelijke ontwikkeling zal geen negatieve effecten hebben op streng beschermde plantensoorten.

Grondgebonden zoogdiersoorten

In het plangebied kunnen enkele algemeen beschermde grondgebonden diersoorten voorkomen, zoals mol, egel, huisspitsmuis en veldmuis. Voor de genoemde soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Op basis van algemene verspreidingsgegevens en habitatvoorkeur is het voorkomen van grondgebonden strenger beschermde soorten, zoals steenmarter en eekhoorn, binnen het plangebied redelijkerwijs uit te sluiten. Het gebied heeft voor deze soorten geen waarde als vast leefgebied of onderdeel daar-

van. Bij de planvorming hoeft derhalve geen rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van streng beschermde grondgebonden zoogdiersoorten.

Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek is daarnaast gelet op de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen, zoals bijvoorbeeld holle bomen en gebouwen. De gebouwen lijken hiervoor geschikt. In de bomen rondom het plangebied zijn geen duidelijke holtes of loszittende bast waargenomen, het is echter niet uitgesloten dat er vaste- rust of verblijfplaatsen voor vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn. Vanuit de ruimtelijke ontwikkeling (namelijk sloop van de bebouwingen in het midden en zuidelijke deel van het plangebied) is het mogelijk dat er verblijfplaatsen voor vleermuizen verdwijnen. Het plangebied zelf zal naar verwachting onderdeel uitmaken van een foerageergebied voor vleermuizen. De opgaande structuren maken naar verwachting mogelijk deel uit van een eventuele vliegroute voor vleermuizen. Een aanvullend onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen en gebruik door vleermuizen van het plangebied wordt in dit geval daarom noodzakelijk geacht.

Vogels

Er is gelet op het voorkomen van nestplaatsen van vogelsoorten die jaarrond beschermd zijn. In stedelijk gebied zijn dit soorten als huismus, gierzwaluw en soms steenuil. Er zijn echter geen nestplaatsen van deze soorten waargenomen. Ook nestplaatsen van andere soorten uit deze groep zijn niet waargenomen, het plangebied voldoet niet aan de biotoepeisen van deze soorten. Derhalve hoeft er in de planvorming geen rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van vogelsoorten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is. Wel zijn er een aantal broedplaatsen van algemene vogelsoorten waargenomen, deze zijn met name aanwezig in de opgaande structuren ter hoogte van de parkeerplaats aan de Hakkelerkampstraat en in de opgaande structuren rondom de twee scholen in het plangebied. De opgaande begroeiingen in dit deel worden daarnaast door vele vogelsoorten gebruikt als foerageergebied. Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met broedende vogels. Dit kan eenvoudig gedaan worden door de te rooien beplantingen te verwijderen buiten het broedseizoen om. Met inachtneming van deze voorwaarde kan de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling betreffende vogels in overeenstemming met de Flora- en faunawet uitgevoerd worden.

Vissen, amfibieën en reptielen

Binnen het plangebied zijn geen permanente oppervlaktewateren aanwezig, de aanwezigheid van vissen en geschikt voortplantingswater voor amfibieën kan hierdoor worden uitgesloten. Als leefgebied voor amfibieën is het plangebied slechts marginaal geschikt. Soorten die in het gebied kunnen voorkomen zijn bruine kikker en gewone pad. Voor de genoemde soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Er worden geen streng beschermde amfibieën in het plangebied verwacht. Het leefgebied van reptielen bestaat over het algemeen uit ijle vegetatie. Die vegetatie moet voldoende schuilmogelijkheden bieden. En de plek moet snel opwarmen en voldoende open zijn om te kunnen zonnen. Het plangebied is naar verwachting geen onderdeel van een leefgebied voor reptielen. Het voorkomen van streng beschermde amfibieën en reptielen in het plangebied is gezien de ligging niet waarschijnlijk. Er zijn geen negatieve effecten te verwachten op (streng) beschermde vissen, amfibieën of reptielen.

Ongewervelde diersoorten

Voor beschermde ongewervelde soorten heeft het plangebied geen waarde door het ontbreken van geschikte biotopen en vegetaties. Het voorkomen van beschermde ongewervelde soorten is hierdoor met voldoende zekerheid uit te sluiten omdat dergelijke soorten zeer specifieke eisen aan hun leefomgeving stellen. Derhalve zijn negatieve effecten op deze soortgroep redelijkerwijs niet te verwachten.

Conclusies en aanbevelingen

Het gehele terrein ligt buiten de invloedssfeer van door de Natuurbeschermingswet beschermde Natura 2000-gebieden en geheel buiten de Ecologische Hoofdstructuur. Er hoeft geen rekening gehouden te worden met de wettelijke en planologische gebiedsbescherming.

Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

In het kader van de algemene zorgplicht is het in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van aanwezige vogelnesten. Het is aan te bevelen om de benodigde werkzaamheden buiten het algemene broedseizoen te laten plaatsvinden. Dit is ruwweg de periode van maart tot september. Indien dit niet mogelijk is dient het terrein voorafgaande aan de activiteiten behorende bij de ruimtelijke ontwikkeling onderzocht te worden op het voorkomen van broedende vogels. Als geen broedgevallen op het terrein of in de opgaande structuren direct rondom het plangebied aanwezig zijn, kan het plan in haar huidige vorm doorgang vinden.

De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen bebouwing zijn op basis van de algemene verspreidingsgegevens en de bevindingen tijdens het veldbezoek redelijkerwijs niet uit te sluiten. Het is noodzakelijk om een aanvullend onderzoek naar vleermuizen conform het vleermuizenprotocol uit te voeren. Het onderzoek zal moeten uitwijzen of er verblijfplaatsen van deze strikt beschermde soorten in het plangebied aanwezig zijn. Vanuit de bevindingen van het aanvullende onderzoek zal gekeken moeten worden naar de vervolgstappen en eventueel benodigde mitigatie- en/of compensatiemaatregelen om een overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen of om een ontheffing aan te vragen.

Met inachtneming van bovenbeschreven voorwaarden kan het plan in overeenstemming met de natuurwetgeving en het natuurbeleid in Nederland plaatsvinden. Er zijn geen overige voorwaarden aan het plan verbonden vanuit de Flora- en faunawet.